

Skolegang og læring for børn og unge i udsatte positioner

Hvordan sætter I fokus på udsatte børn og unges skolegang og læring på tværs af social- og skoleområdet?

Dialogmateriale til politiske udvalg og direktører på børne- og ungeområdet udgivet af Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring

Et politisk og ledelsesmæssigt fokus på skolegang og læring for børn og unge i udsatte positioner har stor betydning

"Der er stort potentiale i at hjælpe børn og unge i udsatte positioner til en bedre skolegang. Det er afgørende for den enkeltes trivsel og fremtidsmuligheder. Samtidig er det en god økonomisk investering" – Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring.

Børn og unge i udsatte positioner er i stor risiko for at få en mangelfuld skolegang

Mange børn og unge i udsatte positioner forlader grundskolen med så ringe læse- og regnefærdigheder, at det begrænser deres muligheder senere i livet. Børn og unge i udsatte positioner har også mere fravær, flere skoleskift og trives dårligere end deres jævnaldrende. Samtidig ved vi, at skolegang og uddannelse er en stærk beskyttelsesfaktor mod udsathed senere i voksenlivet.

Kun 53 pct. af børn og unge i udsatte positioner består **både dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøve** i 9. klasse. Blandt elever i 9. klasse er dette generelt 86 pct.¹

Andelen af børn og unge i udsatte positioner, der **deltager i alle obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangseksamen**, er kun **36 pct.** Blandt øvrige unge er det **86 pct.**²

Kun 43 pct. af unge, der som barn eller ung har været i en udsat position, **er i gang med eller har gennemført en ungdomsuddannelse fem år efter folkeskolens afgangsprøve.**³

Der er et stort potentiale i at hjælpe børn og unge i udsatte positioner til et større udbytte af deres skolegang

Der er et stort menneskeligt potentiale i at hjælpe udsatte børn og unge til en bedre skolegang. Lykkes vi med at styrke skolegangen, kan det give

dem en bedre start på voksenlivet og øge deres muligheder for uddannelse og beskæftigelse.

Der er også et stort økonomisk potentiale, særligt for kommuner. Når et barn i en udsat position forbedrer sit faglige niveau i grundskolen og består folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse med minimum 02 i dansk og matematik, kan det medføre en samlet økonomisk gevinst for de offentlige budgetter.⁴

Det samlede **budgetøkonomiske potentiale**, ved at børn og unge i udsatte positioner opnår minimum 02 i både dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøve, er lidt **over 1 mio. kr. pr. ung** over en 10-årig periode.

Alene på sociale indsatser og ydelser opnås en gevinst på 762.000 kr.

Den unge kommer oftere i beskæftigelse, hvilket fører til øgede skatteindtægter på godt 175.000 kr.

Der er øgede udgifter til uddannelse på omkring 250.000 kr. Det skyldes, at den unge kommer i ungdoms- og videregående uddannelse.

I årene efter grundskolen modtager den unge færre sociale ydelser og indsatser både i teenageårene og i voksenlivet. På samme tid kommer den unge oftere i uddannelse, både videre i ungdomsuddannelse og videregående uddannelser, og oftere i beskæftigelse. Det betyder også, at den unge modtager færre indkomstoverførsler og beskæftigelsesindsatser. Den unge kommer desuden mindre i kontakt med politi, retsvæsen og kriminalforsorgen.

¹ <https://www.social.dk/data/rapportbank/rapporter/udsatte-boern-og-unges-skolegang-og-laering>

² Social- og Boligstyrelsens egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik, skoleåret 2023/2024

³ Social- og Boligstyrelsens egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik, skoleåret 2023/2024

⁴ Social- og Boligstyrelsen beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks statistik

Hvem er børn og unge i udsatte positioner?

Anvendte data om børn og unge i udsatte positioner omfatter i dette materiale børn og unge i alderen 6-17 år i grundskolen, som modtager en social indsats i familieafdelingen – fx forebyggende, rådgivende tilbud, støttende indsatser eller en anbringelse uden for hjemmet efter barnets lov.

Børn og unge, hvis forældre alene modtager handicapkompenserende ydelser, fx dækning af merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste, indgår ikke i data.

Hvordan arbejder I tværfagligt med skolegangen for børn og unge i udsatte positioner i jeres kommune?

Dette materiale kan I bruge **som inspiration til dialogen** om skolegang og læring for børn og unge i udsatte positioner i jeres politiske børne- og ungeudvalg og i jeres ledelsesgruppe. I materialet kan I bl.a. finde inspiration til det strategiske samarbejde mellem skole- og socialområdet om at hjælpe børn og unge i udsatte positioner til en bedre skolegang.

I finder opsummeringer af **central viden** på området samt links til **udgivelse**. Her har I mulighed for at dykke dybere ned i væsentlige opmærksomhedspunkter og mulige tiltag i det kommunale og lokale arbejde med at styrke skolegangen for børn og unge i udsatte positioner på tværs af skoleområdet og det børnesociale område.

I en supplerende slidepakke finder I derudover dialogspørgsmål til drøftelser af data for jeres kommune samt uddybninger af økonomiske potentialeberegninger for målgruppen.

Håbet er, at materialet kan inspirere jer som kommunal ledelse i dialogen om, hvad I gerne vil opnå for de udsatte børn og unges skolegang i jeres kommune, og måske bidrage til at sætte konkrete mål – fx at flere unge i udsatte positioner skal gennemføre folkeskolen med en afgangsprøve. Det kan åbne døre for børnene og de unge, så de opnår en reel mulighed for at starte på en ungdomsuddannelse og komme godt ind i voksenlivet.

På social.dk kan I finde **udvalgte nøgletal** om skolegangen for børn og unge med udvalgte sociale indsatser i jeres kommune. Rapporten finder I via dette link:

<https://www.social.dk/data/rapportbank/rapporter/udsatte-boern-og-unges-skolegang-og-laering>

Data stammer fra nationale registre på børne- og undervisnings- samt socialområdet. På siden kan I også finde Social- og Boligstyrelsens scenarieberegninger for de økonomiske muligheder ved at løfte skolegangen for børn og unge i udsatte positioner.

Nationalt tværfagligt fokus på udsatte børn og unges skolegang ved Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring

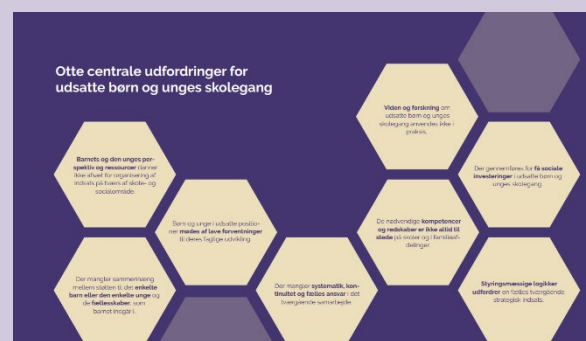
Materialet er udgivet af **Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring**.

Partnerskabet er etableret i samarbejde mellem *Styrelsen for Undervisning og Kvalitet*, *Social- og Boligstyrelsen* og en række organisationer på tværs af skoleområdet og det børnesociale område.

Ambitionen med partnerskabet er at skabe et tættere samarbejde mellem centrale aktører på social- og skoleområdet, som kan bidrage til at styrke den strategiske dialog og skabe større synlighed om udfordringer og mulige veje til at styrke skolegang og læring for børn og unge i udsatte positioner.

Partnerskabet har i sit arbejde fokus på børn i 0.-10. klasse i grundskolen, som modtager en social indsats i familieafdelingen, fx forebyggende, rådgivende tilbud, støttende indsatser eller en anbringelse uden for hjemmet efter barnets lov.

Strategiske greb til et tættere tværfagligt samarbejde om børnenes skolegang

Flere kommuner er i gang med at tænke styring, ledelse og organiseringer tættere sammen på tværs af skoleområdet og det børnesociale område.

Social- og Boligstyrelsen og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har samlet nogle af de foreløbige kommunale erfaringer i et inspirationshæfte.

→ Find hæfte med inspiration til at styrke det strategiske ledelsessamarbejde om udsatte børn og unges skolegang og læring [her \(SBST\)](#) og [her \(STUK\)](#)

I hæftet kan I læse om, hvordan de strategiske ledelser i fire kommuner har grebet opgaven an med at omstille til et tættere tværgående samarbejde, og hvad det indebærer for dem at overskride faglige og organisatoriske barrierer. Der er fokus på den brede omstilling til et tættere tværfagligt samarbejde i praksis med udgangspunkt i barnets behov og på konkrete greb til at styrke ledelsessamarbejdet.

Kommunale erfaringer fra arbejdet med at styrke det tværgående ledelsessamarbejde

De kommunale erfaringer peger på, at det er væsentligt **at arbejde strategisk med at udfordre traditionelle sektorlogikker**. Det handler bl.a. andet om at:

- turde stille grundlæggende spørgsmål til egen ledelsespraksis
- ændre praksis fra en instruerende til en mere faciliterende ledelsesadfærd
- udfordre klassiske logikker om roller og mandater
- designe nye processer, så fagprofessionelle arbejder mere tværgående og dialogbaseret med barnets behov i centrum.

De kommunale erfaringer peger også på, at det som ledelse er væsentligt **at arbejde med relationer og sprog som led i at ændre adfærd i organisationen**. Det er bl.a. vigtigt at:

- rekruttere og udvikle chefer, som både fagligt og personligt matcher den tværfaglige ledelsesopgave
- opbygge en stærk og tillidsfuld akse mellem skolechef og børne- og familiechef, som kan bidrage til at åbne ledelsesrummene op
- skabe et nyt sprogligt fællesskab på tværs af fagligheder.

Omstillingen forudsætter også, at man som ledelse har fokus på **at arbejde strategisk med økonomi og incitament**. Det kan bl.a. indebære at:

- se på økonomien i et kommuneperspektiv frem for et afdelingsperspektiv
- afprøve forsøg med udviklingsmidler, som kan fremme tværfaglige samarbejdsformer til gavn for børn i udsatte positioners skolegang og læring.

Hvilke handleveje kan styrke skolegang og læring for børn og unge i udsatte positioner?

Centrale handleveje

Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring har indkredset fire overordnede handleveje, som vurderes at være centrale for, at strategiske ledelser på tværs af det børnesociale område og skoleområdet kan lykkes med at styrke skolegangen for børn og unge i udsatte positioner.

Handlevejene er skrevet til strategiske ledelser i organisationer på skole- og socialområdet, styrelser, kommuner, civilsamfundsorganisationer, faglige organisationer, vidensmiljøer og andre aktører på området.

→ Find hele beskrivelsen af de fire centrale handleveje [her \(SBST\)](#) og [her \(STUK\)](#)

Hver handlevej indeholder bud på fokuspunkter for strategiske ledelser. Fokuspunkterne italesætter faglige og organisatoriske forhold, opgaver og prioriteringer, der er væsentlige for, at strategiske ledelser og deres organisationer kan styrke skolegang og læring for børn og unge i udsatte positioner.

Centrale handleveje

1. Fælles målsætninger

Der er brug for en helhedsorienteret tilgang i arbejdet med at styrke skolegangen for børn og unge i udsatte positioner. Det fordrer et fælles udfordrings- og målbillede på tværs af det børnesociale område og skolen. Det gælder både fælles faglige målsætninger på strategisk ledelsesniveau og i praksis for de professionelle og for børn og deres forældre.

2. Tættere tværprofessionelt samarbejde

Flere børn og unge i udsatte positioner skal lykkes med at få en god skolegang i almene læringsfællesskaber. Derfor er der behov for en organisatorisk og kulturel omstilling til et tættere samarbejde mellem skole- og socialområdet. Et tættere tværprofessionelt samarbejde bør funderes i et fælles mindset og et fælles børnesyn, hvor børn skal ses i deres egen ret, samtidig med at de har krav på at være en del af fællesskabet.

3. Øget investering

Potentialet ved at hjælpe børn og unge i udsatte positioner til en bedre skolegang er stort både menneskeligt og økonomisk. Særligt kommuner har gavn af økonomiske investeringer i skolegang. Investeringer kan understøtte tidligere og forebyggende indsatser, hvor bl.a. socialfaglig specialpædagogisk viden bringes tidligere i spil på almenområdet og kan fremme forebyggende og inddragende indsatser på tværs af social- og skoleområdet. Investeringer i almene fællesskaber i og uden for skolen er afgørende for børn og unges hverdagsliv – fx hjælp til at mestre en skolehverdag og et fritidsliv.

4. Omsætning af viden til praksis

Eksisterende viden om, hvad der virker for at hjælpe børn og unge i udsatte positioner til en bedre skolegang, skal i højere grad omsættes og gøres anvendelig i det konkrete tværfaglige samarbejde i praksis. Viden findes, men der er behov for at fokusere på barrierer for at implementere eksisterende viden i den lokale praksis, og hvordan disse barrierer kan imødegås. Viden er samtidig kun anvendelig, hvis den relateres til det enkelte barns viden og perspektiver.

Udgivelser til inspiration

Her kan I finde link til de nævnte udgivelser, hvor I kan dykke ned i udfordringer og muligheder i arbejdet med at styrke skolegang og læring for børn og unge i udsatte positioner.

Udsatte børn og unges skolegang og læring – centrale udfordringer

Udgivet af Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring.

Udgivelsen beskriver otte udfordringer, som partnerskabet har indkredset, og som efter partnerskabets vurdering har betydning for, at vi i dag ikke i tilstrækkelig grad lykkes med at hjælpe børnene og de unge godt på vej i deres trivsel og faglige udvikling i skolen. Udfordringerne repræsenterer et udpluk af de forhold, som er vigtige at adressere, når styrelser, kommuner, vidensmiljøer og andre aktører på tværs af skole- og socialområdet skal finde handleveje til en bedre skolegang for børn og unge i udsatte positioner.

Find udgivelsen her:

→ [Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring](#) (SBST)

→ [Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring](#) (STUK)

Skolegang og læring for børn og unge i udsatte positioner – centrale handleveje

Udgivet af Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring.

Udgivelsen beskriver en fælles mission og fire centrale handleveje, som partnerskabet har formuleret med henblik på at sætte retning for strategiske ledelsers arbejde med at skabe en bedre skolegang for børn og unge i udsatte positioner. Mission og handleveje er skrevet til strategiske ledelser i organisationer på skole- og socialområdet, styrelser, kommuner, civilsamfundsorganisationer, faglige organisationer, vidensmiljøer og andre aktører på området.

Find udgivelsen her:

→ [Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring](#) (SBST)

→ [Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring](#) (STUK)

”Det er svært, men vi tror på det” – Inspiration til at styrke det strategiske ledelsessamarbejde om udsatte børn og unges skolegang og læring

Udgivet af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet og Social- og Boligstyrelsen.

Hæftet beskriver, hvordan de strategiske ledelser i fire kommuner har grebet opgaven an, og hvad det indebærer for dem at overskride faglige og organisatoriske barrierer. Der er fokus på den brede omstilling til et tættere tværfagligt samarbejde i praksis med udgangspunkt i barnets behov og på konkrete greb til at styrke ledelsessamarbejdet.

Find udgivelsen her:

→ [Omstilling til et styrket tværprofessionelt samarbejde om skolegang og læring](#) (SBST)

→ [Tværgående ledelsessamarbejde om udsatte børn og unges skolegang og læring](#) (STUK)

Juridiske rammer for anbragte børn og unges skolegang – en guide til samarbejdet mellem skole- og socialområdet

Udgivet af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet og Social- og Boligstyrelsen.

Guiden giver et overblik over det regelgrundlag, som har betydning for samarbejdet mellem fagprofessionelle på skoleområdet og det børnesociale område og på tværs af kommuner, når børn i grundskolen anbringes uden for hjemmet. Formålet med guiden er at understøtte, at børn og unge, der anbringes, får det rette skoletilbud fra anbringelsens start og undgår perioder uden skolegang.

Find udgivelsen her:

→ [Juridiske rammer for anbragte børn og unges skolegang – en guide til samarbejdet mellem skole- og socialområdet](#) (SBST)

→ [Anbragte elevers skolegang](#) (STUK)